Carl Ludwig Engeli projekteeritud maja

Lai 15, Tallinn

Carl Ludwig Engel

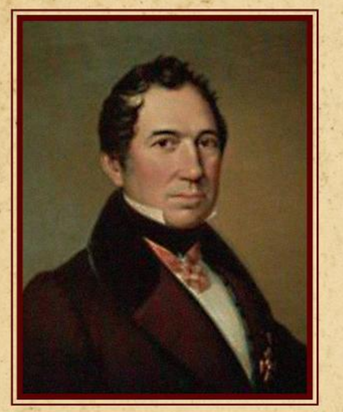

Carl Ludwig Engel sündis 3. juulil 1778. aastal Berliinis müürseppmeistri perekonnas. Tutvunud põgusalt isa ametiga, jätkas ta õpinguid ehitus- ja maamõõdukunsti erialal. Järgnevad aastad õppis Carl Ludwig Engel Berliini Ehituskunsti Akadeemias, mille lõpetas 1804. aastal. Õpingute ajal töötas Bersoni ja Rotha suurehituse konsultatsioonibüroos abilisena, kus koostas oma juhendajate eestvedamisel nii ühiskondlike hoonete (kirikud, raekojad), teenindushoonete (veskid, kauplused, pagaritöökojad) projekte kui ka nende hoonete tarvis masinate jooniseid.

Napoleoni sõdade ja sellest tuleneva ametialase kriisi tõttu lahkus 30-aastane Engel kodumaalt. Arvestades tema senist teenistust ja soovitusi, määras Tallinna linnaraad Engeli 1808. aasta sügisel Tallinna ehitus- ja müürimeistriks. Engel astus ametisse 1809. aasta jaanuaris ning töötas Tallinnas viis aastat (1809-1814), mil ta projekteeris mitmeid Tallinna linna kaunistavaid hooneid.

Alates 1813. aastast töötas Engel ka Venemaal. Selle aja jooksul projekteeris ta Moskvasse ühe kiriku ja Peterburisse teatri, võisteldes oma töödega kuulsate vene ja itaalia arhitektidega. 1814. aastal käis Engel Helsingis, kus ta kohtus uusehituskomitee esimehe hr Ehrenströmiga, kellele jättis oma töödega nii meeldiva mulje, et ta kutsuti Soome tööle. 1815. aastal alustas Carl Ludwig Engel Turus projekteerimistöödega, mille alusel ehitati kolm elamut ja Turu observatoorium. Carl Ludwig Engeli järgnevaks tööks oli Soome tolleaegsele kindralkubernerile krahv Fabian Steinheilile, kellega ta oli tutvunud juba Tallinnas, kuuluva Saarela mõisa ehitamine.

Üheks silmapaistvamaks saavutuseks võib pidada Engeli kavandatud Helsingi kesklinna oma suurte monumentaalsete väljakute süsteemiga. Püüdes ühendada erinevaid linnaehituskunsti detaile, projekteeris Engel Helsingi peaväljakule kaks monumentaalset ehitist: Senati hoone ning massiivsed graniittrepid, mille tippu rajas empiirilise Nikolai kiriku. Engeli poolt on projekteeritud ka väljaku vahetusse lähedusse jääv Helsingi ülikooli raamatukogu.

Carl Ludwig Engeli poolt on tehtud tollase kindralkubernerile residentsiks renoveeritud Bocki maja ümberehitamise joonised, mille kooskõlastas isiklikult keiser, kuna tollane riigisekretär oli vana hoone rahastamise vastu. Hiljem kasutati hoonet raekojana.

Suuremate Carl Ludwig Engeli töödena võib nimetada Katajanoka kasarmuid vene sõjaväele, Lutheri kirikut Helsingis, Turu Ülikooli tähetorni. 1819. aastal sai C. L. Engel tööpakkumise ehituskonsultandi kohale Preisimaa kuningalt Friedrich Wilhelm III, kuid ta loobus, sest tahtis projekteerida hooneid ja juhtida kogu ehitust otse platsil, mitte ainult rääkida. Ta oli seisukohal, et paljud räägivad ja lubavad suuri asju, kuid tulemusi pole märgata. Ehitustööde käigus selgus, et Engeli hooned olid tegelikkuses veelgi ilusamad kui tema esialgsetel joonistel. 1820. aastatel projekteeris Engel Hietalahtisse vangla ja praeguse Helsingi kliiniku kohale vene kiriku. Engeli projekteeritud on suur osa Helsingi kesklinnast ja paljudest teistest Soome linnadest. Karl Ludwig Engel suri 1840. aastal.

Karl Ludwig Engeli kui klassitsistliku arhitektuuri suurkuju pikaajalisest tegevusest Soomes on jäänud järele nii rikkalik pärand, et ta on saanud tuntuks kui rahvusvahelise tähtsusega Soome arhitekt.

0
10
20
30
40
50
Engel
cheval
A
OBSERVATORIUM.

Kinnistu Laia ja Suur-Kloostri tänava nurgal

Hoone Lai tn 15 kuulub Tallinna klassitsistliku arhitektuuri puhtamate näidete hulka. Suur ja lihtne, kuid seejuures esinduslikult mõjuv soliidne elumaja pretendeerib ka sellele, et olla linnapalee – esimese korruse rusteeringuga, teemantkvaadrikujulised massiivsed lukukivid, kaks lihtsat pilastrit joonia kapiteelidega ning korrustevaheline ornamentaalne friis, mis on rikastatud mitmesuguste õite ja väätidega, vaid rõhutavad seda.

Hoone Lai tn 15 asub Tallinna vanalinna kvartalis nr 10. See kvartal oli algselt tsistertslaste nunnakloostri maa-ala. Esimene teade sellest kinnistust on pärit 1664. aastast, mil nunnakloostri viljapuuaia idaosa müüdi Tartu õuekohtu viitsepresidendile **härra C. v. Wangersheimile**. 1681. aastal müüdi Laia ja Suur-Kloostri tänava nurgapealne krunt **J. A. v. der Pahlenile** kohustusega pooleli oleva elamu ehitus lõpetada. Esimesena valmis 1684. aastal krundil Lai tn 17 kivist kõrvalhoone – tall, aasta hiljem kahekorruseline ruudulähedase põhiplaaniga elamu. Pärast Põhjasõda kuulus osa kvartalist nr 10 **vürst Aleksander Menšikovile** (1711-1729). Millal hoone Lai tn 15 praegusel kujul ehitati, ei ole aastatäpsusega teada. Nimetatud maa-alale tekkis hoonestus alles 1681. ja 1710. aasta vahelisel perioodil. Oma praeguse kujunduse ja mahu sai hoone 19. sajandi esimestel kümnendikel klassitsismi õitseajal **arhitekt Carl Ludwig Engeli** projekti järgi, kes oli aastatel 1809-1814 Tallinna linnaehitusmeister.

1905. aastal lasi kinnistu omanik **parun v. Uexküll** ehitada kivist maja hoovipoolsesse tiiba pesuköögi.

1924. aastal valmis projekt, mis nägi ette kinnistu peahoone ümberehitamist. Selle järgi soovis hoone omanik **Austri Klubi** muuta ruumide siseplaneeringut. II korrusele ehitati uued vaheseinad. 1926. aastal muudeti Laia tänava poolse fassaadi peaukse asukohta.

Hoone katus sai sõja ajal kannatada ja 1946. aastal toimus ulatuslik katuse remont koos kõikide konstruktsioonide asendamisega. Siis kaotati vanadel fotodel nähtavad katuseuugid ning muudeti kogu katuse konstruktsioon madalamaks ja lamedamaks. Samal ajal ehitati ka uued vahelaed, vaheseinad ja trepp. Pärast taastamist asus hoones Eesti NSV Elekter ning seejärel olid hoones meditsiinilised laboratooriumid.

Praegu kujutab hoone Lai tn 15 endast suurt kolmekorruselist telliskiviehitist, mis on säilitanud oma klassitsistliku fassaadilahenduse ja dekoori. Hoone siseplaneering ja kultuuriväärtusega detailid ei ole säilinud.

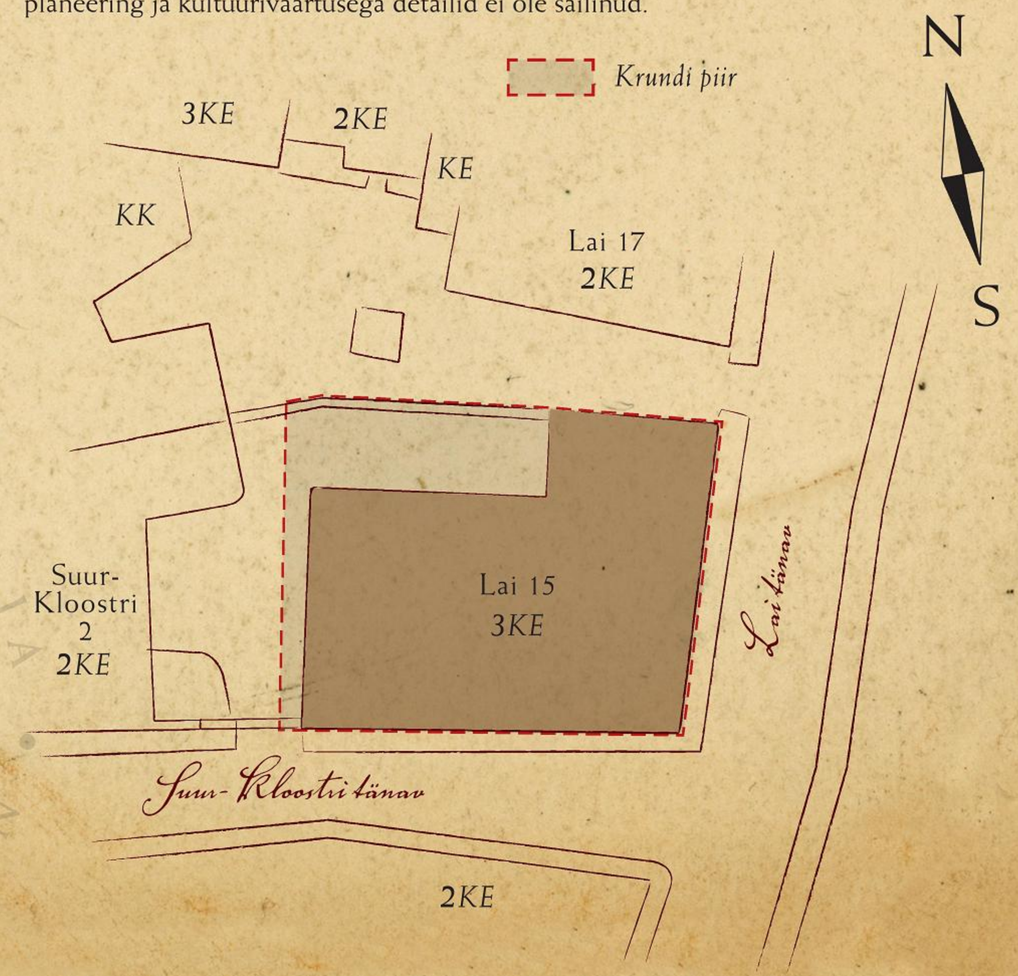

Esimene ja keldrikorrus

Hoone Lai tn 15 restaureeriti aastatel 2005–2007 eesmärgiga võtta endine ajalooline elumaja taas kasutusele, säilitades vanalinna kvartali arhitektuurne iseloom. Uute ehitusdetailide ja ruumikujunduselementide lahendamisel püüti siduda neid hoone ehitusajal valitsenud stiiliga. Avastatud detailidest on esimesel korrusel eksponeeritud võlvlaega eesruumis seina- ja laemaalingud ning raidkivist lengidega ukseportaal.

Hoone restaureerimisel on tehtud kõik selleks, et tänapäeva vajadused sobitada kokku ajaloolise hoonega, säilitada hoone ajaloolist arhitektuuri ja seda väärikalt eksponeerida.

Korter 1
Korter 2
Korter 3
Korter 4

N
S

Lai tänav

Suur-Kloostri tänav

ESIMESE KORRUSE PLAAN

Korter 1
Korter 3
Korter 4

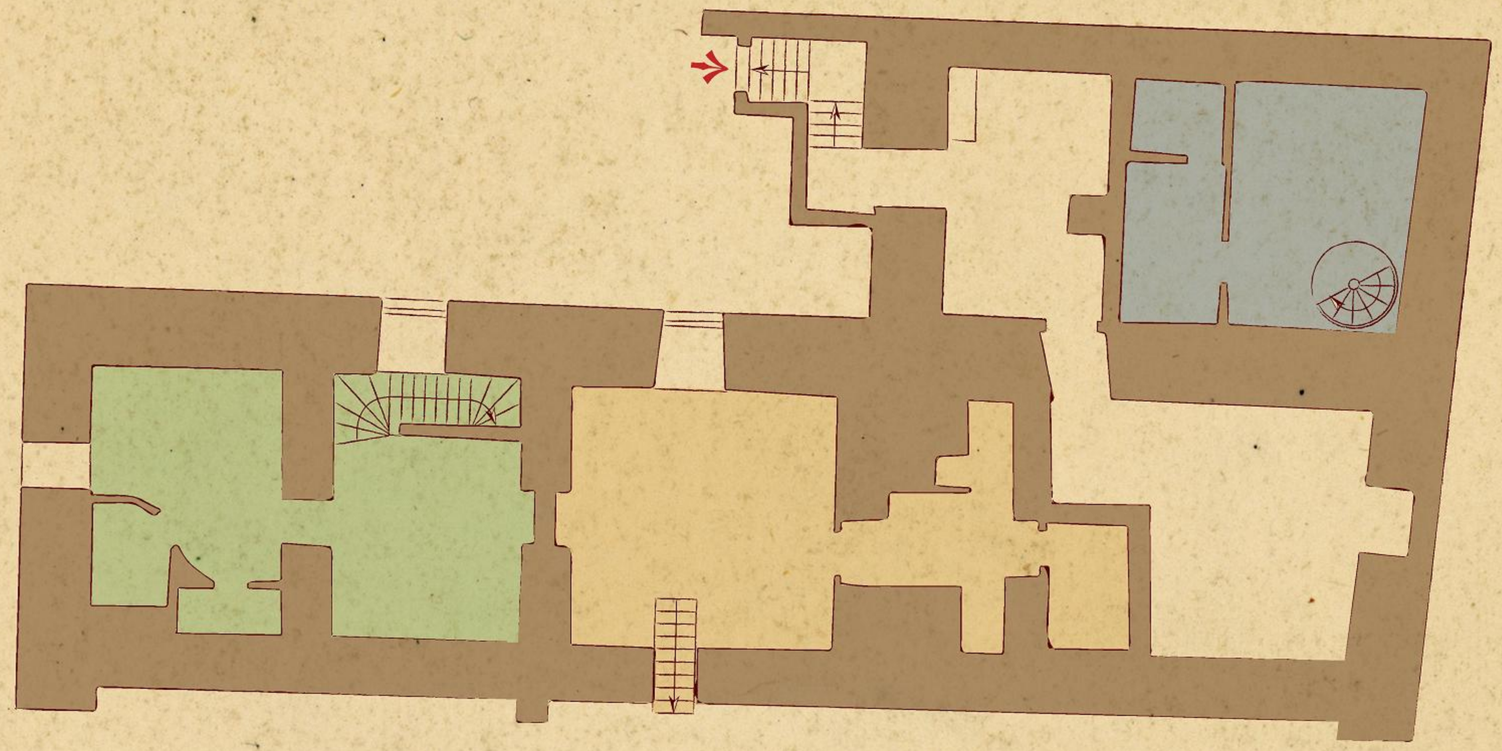

KELDRIKORRUSE PLAAN

Korter 1

Kõrgete lagede ja õhulise atmosfääriga korteri esimesel korrusel on aknad kolme ilmakaarde. Efektse paeseina ning valgete taladega elutoast viib romantiline keerdtrepp keldrikorrusel asuvasse saunakompleksi. Õdusalt vaiksesse magamistuppa kumab päevavalgus privaatsest sisehoovist. Laiale tänavale avanevat akent ümbritsevad väljastpoolt kaks unikaalset joonia kapiteeliga pilastrit, mis markeerivad elamu algset sissekäiku.

RUUMIDE EKSPLIKATSIOON

Nr	Nimetus	Pindala m²
1-1	*köök-elutuba*	30,2
1-2	*duširuum*	3,0
1-3	*magamistuba*	10,0
Korter 1 kokku esimesel korrusel:		43,2
1-4	*puhkeruum*	16,7
1-5	*duširuum*	6,0
1-6	*leliruum*	2,9
Korter 1 kokku keldrikorrusel:		25,6
Korter 1 kokku:		68,8

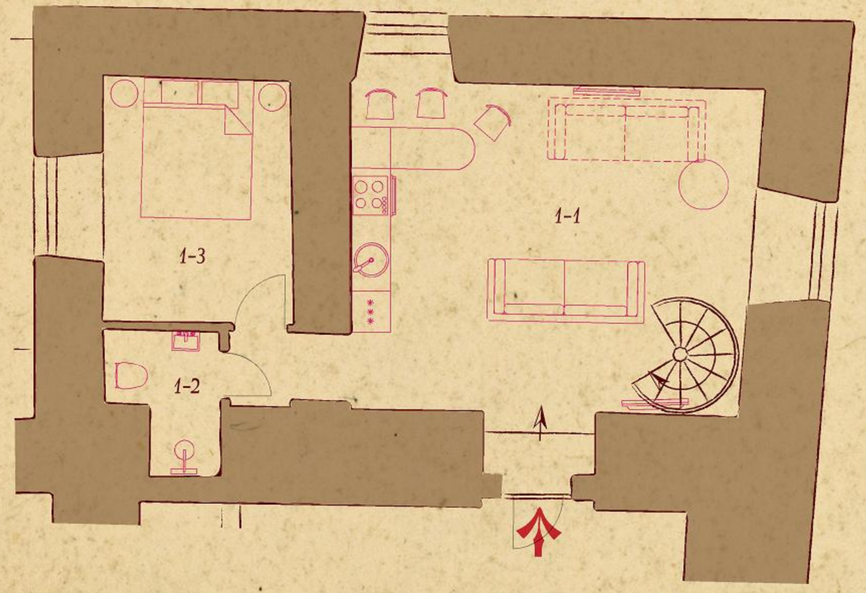

KORTER 1 ESIMESE KORRUSE PLAAN

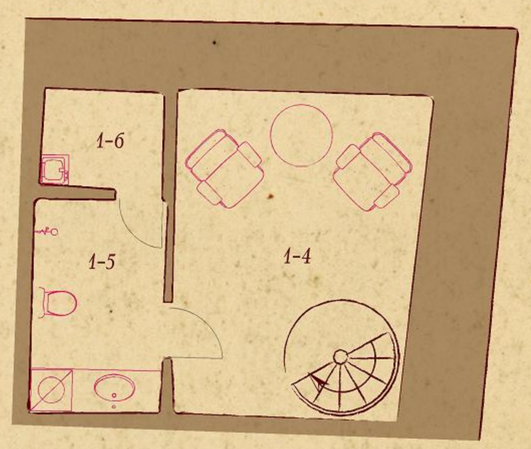

KORTER 1 KELDRIKORRUSE PLAAN

Korter 2

17. sajandist pärit ristvõlvlaed annavad kogu korterile erilise kõla ja ajastutruu hõngu. Elutuba ja vannituba läbib renoveerimistööde käigus avastatud originaalne paekivist tugipost. Nii ainulaadse tugiposti kui ka võlvlagede eksponeerimiseks on korterisse paigaldatud põrandavalgustid, mis loovad õhtuhämaruses hubase ja ajaloohõngulise meeleolu.

KORTER 3 ESIMESE KORRUSE PLAAN

RUUMIDE EKSPLIKATSIOON

Nr	Nimetus	Pindala m²
3-1	*köök-elutuba*	37,7
3-2	*vaheruum*	2,9
3-3	*wc*	1,9
3-4	*magamistuba*	18,8
3-5	*duširuum*	8,4
Korter 3 kokku esimesel korrusel:		69,7
3-6	*leiliruum*	3,5
3-7	*duširuum*	9,0
3-8	*puhkeruum*	25,5
Korter 3 kokku keldrikorrusel:		38,0
Korter 3 kokku:		107,7

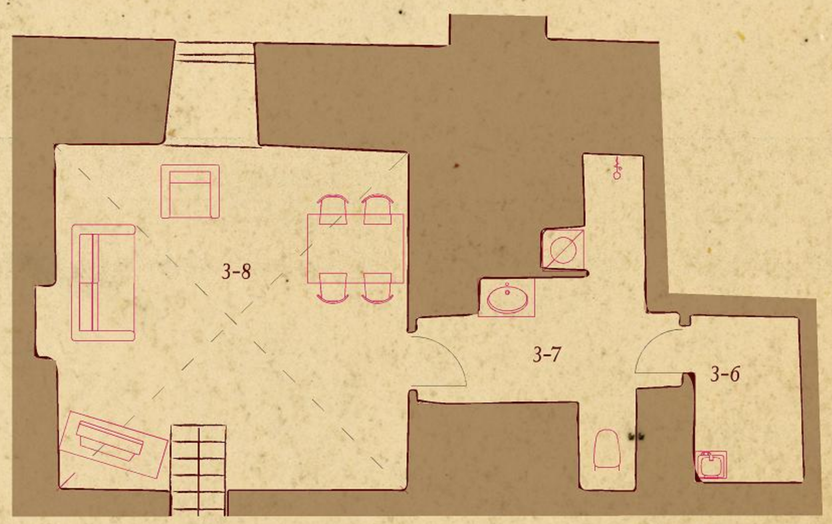

KORTER 3 KELDRIKORRUSE PLAAN

Korter 4

Suur, üle 100 m² korter ulatub läbi maja ning lõpeb ruumika sauna ja puhkeruumiga keldrikorrusel. Eri tasapindadel toad ning sügavad akna- ja seinanišid loovad omanäolise vanalinliku interjööri. Privaatsust lisab omaette sissekäik.

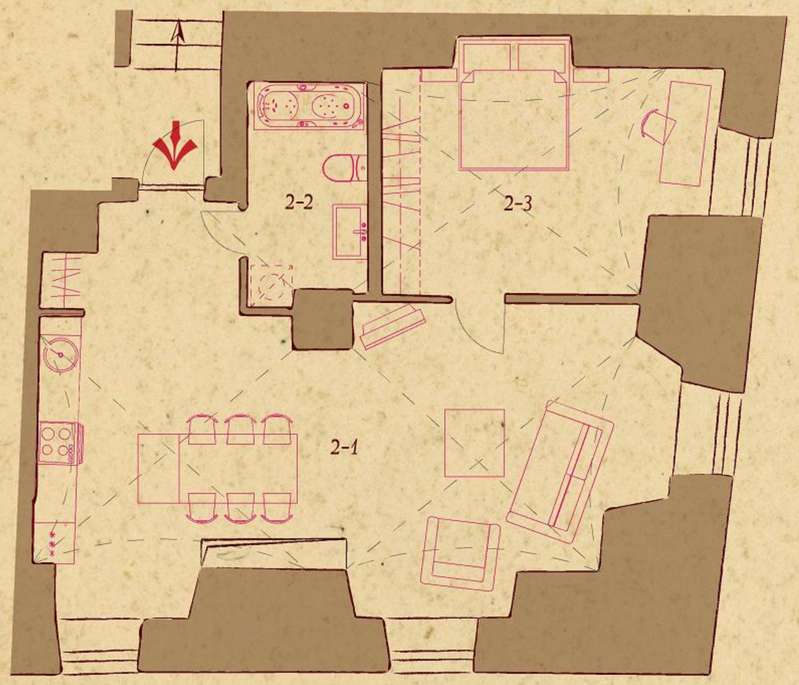

KORTER 2 PLAAN

RUUMIDE EKSPLIKATSIOON

Nr	*Nimetus*	*Pindala m²*
2-1	*köök-elutuba*	40,9
2-2	*vannituba*	5,6
2-3	*magamistuba*	15,8
Korter 2 kokku:		62,3

Korter 3

Ruumika korteri avatud köögiga elutuppa toob valgust ja sära avar aken. Magamistuba kaunistavad iidsed ristvõlvaed. Keldrikorrusel asuva sauna suures eesruumis piiluvad filigraanse krohvkatte vahelt naturaalsed paevõlvid. Korteri uhkus, vaheruumis paiknev eksklusiivne raidkivist lengidega ukseportaal avastati uuendustööde käigus.

RUUMIDE EKSPLIKATSIOON

Nr	Nimetus	Pindala m²
4-1	tuulekoda	1,7
4-2	esik	5,7
4-3	wc	2,4
4-4	magamistuba	18,0
4-5	elutuba	26,0
4-6	köök-söögituba	12,5
4-7	kabinet	9,5
Korter 4 kokku esimesel korrusel:		75,8
4-8	puhkeruum	18,4
4-9	pesuruum	13,6
4-10	wc	1,8
4-11	leliruum	2,8
Korter 4 kokku keldrikorrusel:		36,6
Korter 4 kokku:		112,4

KORTER 4 ESIMESE KORRUSE PLAAN

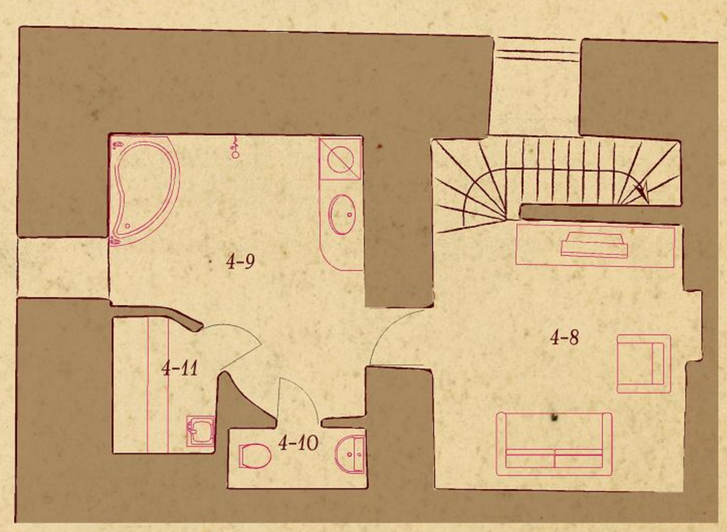

KORTER 4 KELDRIKORRUSE PLAAN

Katusekorrus

Hoone katusekorruse korterites on kasutatud dekoorelementidena vanu tugiposte ja kaldpenne. Osad seinad on ehitatud sõrestikkonstruktsioonis koos vanadest punastest tellistest müüritisega. Kõigis korterites katab põrandaid väärikas tamme laudparkett.

Korter 12
Korter 13
Korter 14
Korter 15
Korter 16

N
S

MÜÜDUD
MÜÜDUD
MÜÜDUD
MÜÜDUD

Lai tänav

Suur-Kloostri tänav

KATUSEKORRUSE PLAAN

Korter 12

Engeli maja ruumikaim katusekorter lummavate vaadetega vanalinna katustele. Planeering läbi maja. Ühes magamistoas raamistab aken võrratut vaadet Oleviste kirikule, teise muudavad valgeks ja päikseliseks suured katuseaknad.

RUUMIDE EKSPLIKATSIOON

Nr	Nimetus	Pindala m²
12-1	esik	5,0
12-2	köök-elutuba	36,0
12-3	duširuum	8,5
12-4	esik	3,5
12-5	magamistuba	16,0
12-6	magamistuba	19,6
Korter 12 kokku:		88,6

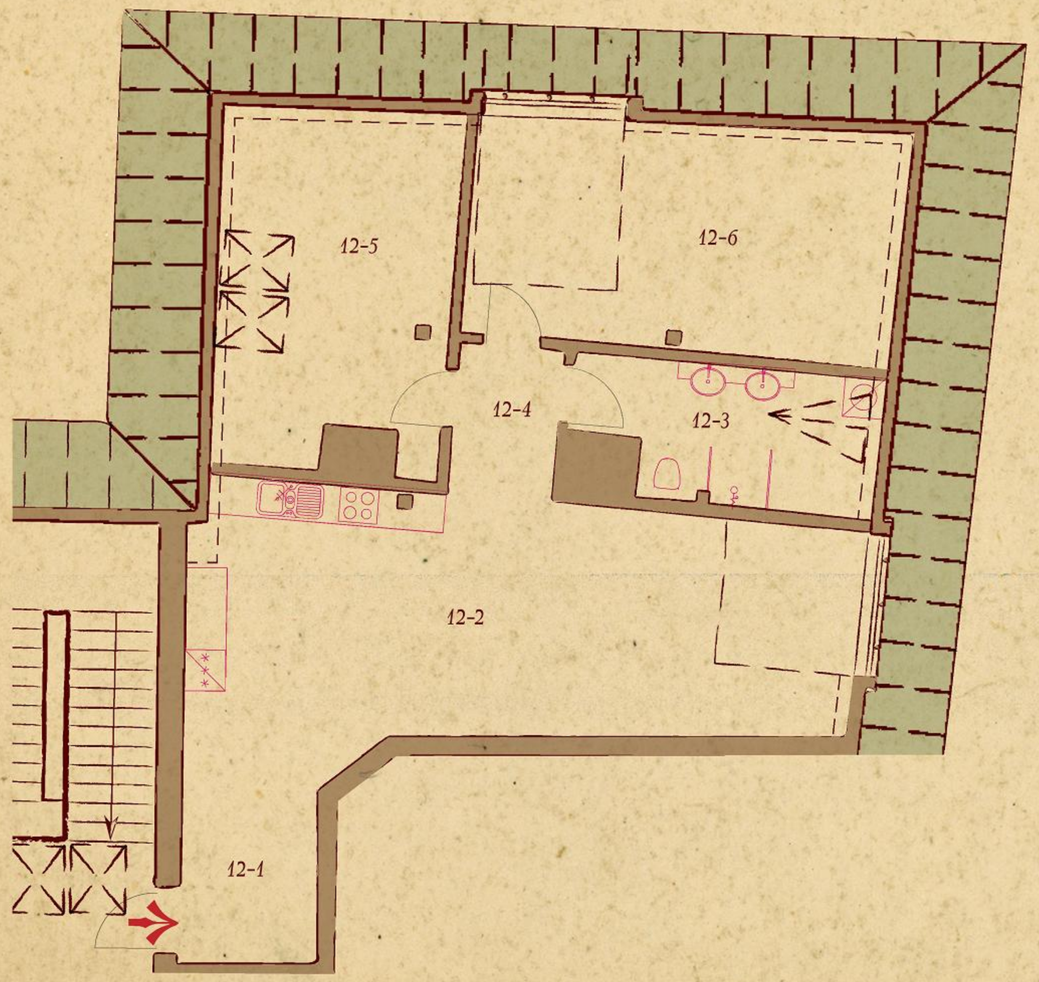

KORTER 12 PLAAN

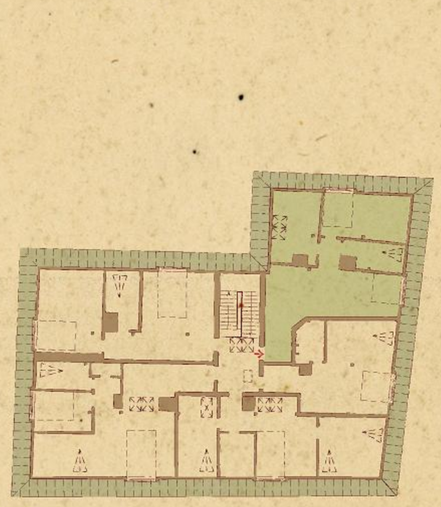

N

S

KONTAKT

RESTOR
SINCE 1990
Tel. 631 3256
E-mail:restor@restor.ee